

Spädbarn igår – idag – i morgon

Pia Risholm Mothander
Docent, leg psykolog
Psykologiska institutionen
Stockholms universitet

Spädbarn igår

Sverige på 16-1800 talet

- Sjukdom, försummelse, okunskap och fattigdom
- Hälften av alla födda uppnådde 15 års ålder
- Vartannat barn föddes u.ä. i Sthlm 1880 (de flesta av dem lämnades bort)
- Änglamakerskor
- Barnamordsbrevet 1778. Okänd mor tillåts i kyrkobokföringen

Samhällets stöd till späda och små barns omvårdnad

- Barn ska inte växa upp på institution – fosterhem
- Från 1785 tog Allmänna barnhuset emot även spädbarn

1930-talet. Välfärdssamhället (Alva Myrdal)

- Befolkningsfrågan
- Mjölkdroppe och barnhälsovård
- Bostäder, hygien och familjeekonomi
- Den mörka sidan

Kampen mot spädbarnsdödligheten

- En god spädbarnsvård fordrar av modern renlighet, noggrannhet, punktlighet och god iakttagelseförmåga
- Barnets rum bör vara ljust, gärna ett vitmålat och soligt rum utan mattor, med få enkla, ej stoppade, lätt rengjorda möbler. Rummet bör vädras morgon och kväll.

Modern barnavård

- Att skapa regelbundna vanor, sömn och mat (... innebär att barnet inte behöver, och inte ska, störa modern eller familjens nattro)
- Att dagtid lämna spädbarnet i fred ”för att inte fostra ett oroligt, ja, ej sällan ett nervöst barn”
- Att träna renlighet - med början under barnets andra halvår
- Att lära barnet självbehärskningens konst

1950-talet. Temperamentsteori

- Barns karaktäristiska sätt att ta sig an och förhålla sig till stimuli (inte vad - utan hur)
- Individuella skillnader i nervsystemets reaktivitet
 - Irritabilitet
 - Sociabilitet
 - Aktivitet
 - Sinnesstämning

1950-talet

Anknytningsteorin (Bowlby)

- Barns erfarenheter av separationer
- Ett mentalhygieniskt perspektiv
- **Barnet söker skydd och tröst**
- **Betydelsen av känslomässiga erfarenheter**

Anknytning, utforskande och omvårdnad

- Hur barnet formar sin bild av omvärlden genom att använda sina erfarenheter av att:
- Bli tröstad, skyddad och omvårdad
- Få möjlighet att med sina egna resurser utforska omvärlden
- Få tillgång till en trygg bas och en säker hamn att vid behov återvända till

1990-talet

Spädbarn- föräldrabehandling (Fraiberg)

- Från psykoanalysens en-persons psykologi mot en fler-persons psykologi.
- Barns snabba utveckling ”Infants cannot wait”
- Betoning på spädbarns icke-verbala språk

Nu-ögonblicket, "being with" (Stern)

- Intersubjektivitet, att dela varandras mentala landskap
- Delad uppmärksamhet, vilja och känsla
- Affektintoning och social referering

Spädbarnkunskap i det 21:a århundradet

- Barnet ingår med sina individuella resurser som en aktiv part i dialogen med den eller dem som erbjuder sin omvårdnad
- Barnet försöker målriktat skapa mening och med stöd av sina gjorda erfarenheter underlätta sin egen anpassning
- För en god utveckling krävs långsiktiga och stabila relationer med en eller flera vuxna som med lyhördhet uppfattar, tolkar och besvarar det individuella barnets signaler och behov

Kunskapsläget inför mötet med morgondagens barn

- Hjärnans tidiga mognad inom ramen för de miljöbetingelser som erbjuds – epigenetik
- Riskfaktorer under graviditet: Allvarlig stress och psykisk sjukdom, livsstil, alkohol och nikotin
- Riskfaktorer under spädbarnstid: Tidig fysiologisk och känslomässig svält. Omsorgsbrist och vanvård.

Spädbarn i morgon

- Kommer alla barn att kunna få vad de behöver?
- Kommer vi att kunna se vi de barn som behöver ses?
- Eller sticker vi som strutsen huvudet i sanden?
- Vad ska vi titta efter?

Vi behöver uppmärksamma:

- Barn med särskilda behov
 - Barn med medicinska behov t.ex. prematurfödda barn
 - Barn med funktionsnedsättningar
 - Adoptivbarn och familjehemsplacerade barn
- Barn som riskerar att fara illa i hemmet eller i sin omgivning
 - Föräldrar som är oförmögna eller vilse i sin föräldraroll
 - Föräldrar med psykisk ohälsa
 - Familjer med sociala problem, missbruk, våld, utsatthet

Mina önskemål för morgondagens spädbarn 2018...

- Att förebyggande stöd ska finnas till varje familj
- Att riktade och behandlande insatser ska finnas lättillgängligt och pålitligt för dem som behöver mer stöd
- Att en väl fungerande förskola ska kunna ta emot småbarnen på ett lyhört sätt och se till deras individuella behov

Ny bok 2018

- Barns känslomässiga utveckling under de tre första åren.
 - Hjärnans utveckling
 - Anknytning
 - Temperament
 - Känslomässig reglering
 - Barnuppfostran
 - Särskilda utmaningar
 - Stöd till vårdpersonal

Avslutningsvis - min personliga
önskan – att mobilen är i fickan
när man är med sitt barn